

BISDOM MAGAZINE

2018 | JUNI

Herbergzaam van hart

Over het opvangen en integreren van vluchtelingen

Vluchtelingen voor vluchtelingen
Dit zijn acht tips voor parochies
Taalmaatjes in de extra tijd
Werken aan een nieuwe start

Oosters christendom kent vele kerken, confessies, tradities en ritussen. De meeste oosterse kerken zijn zelfstandig. Enkele andere vallen onder de Kerk van Rome. Er zijn ook een paar protestantse kerken van de oosterse ritus. De kerken in dit overzicht worden aangeduid met hun hedendaagse namen.

Overzicht belangrijkste oosterse kerken

a. Onder zelfstandige zetels ('niet katholiek') †

b. Onder zetel van Rome (katholiek) †

OOST-SYRISCH	<i>N.a.v. Concilie van Efeze 431:</i> <ul style="list-style-type: none"> Assyrisch-apostolische kerk v/h Oosten (MO + India) Oude Apostolische Kerk v/h Oosten (MO+ India) 	<i>N.a.v. later Romeinse uniatisme:</i> <ul style="list-style-type: none"> Chaldeeus-katholieken Syro-malabaren (India)
WEST-SYRISCH	<i>N.a.v. Concilie van Chalcedon 451:</i> Oriëntaals-orthodox <ul style="list-style-type: none"> Syrisch-orthodoxen (van Antiochië: MO, India) Malankaarse Syrisch-orthodoxen (India) 	<i>N.a.v. Romeinse uniatisme:</i> <ul style="list-style-type: none"> Syrische-katholieken (MO) Syro-malankaren (India)
ARMEENS	<ul style="list-style-type: none"> Armeens apostolischen Etsjmladzin Armeens-apostolischen Cilicië 	<ul style="list-style-type: none"> Armeens-katholieken
KOPTISCH	<ul style="list-style-type: none"> Koptisch-orthodoxen 	<ul style="list-style-type: none"> Koptisch-katholieken
ETHIOPISCH	<ul style="list-style-type: none"> Ethiopisch-orthodoxen Eritrees-orthodoxen 	<ul style="list-style-type: none"> Ethiopisch-katholieken 'Eritrese katholieken van de Alexandrijnse ritus'
MARONITISCH	<i>N.a.v. Concilie van Constantinopel 681</i> [historisch: afgescheiden Maronieten]	<i>In m.e. geheel onder Rome:</i> <ul style="list-style-type: none"> Maronieten
BYZANTIJS	<i>'Grote' Schisma 1054:</i> Oosters-orthodox <ul style="list-style-type: none"> Grieks-orthodox Oecumenisch patriarchaat Constantinopel Grieks-orthodoxen van Alexandrië Grieks-orthodoxen van Antiochië (= Antiocheens-orthodoxen) Grieks-orthodoxen van Jeruzalem Russisch-orthodoxen Moskou Russisch-orthodoxen West-Europa (Parijs) Bulgaars-orthodoxen Roemeens-orthodoxen Servisch-orthodoxen etc. 	<i>N.a.v. later Romeinse uniatisme:</i> <ul style="list-style-type: none"> Grieks-katholieken van Griekenland Grieks-katholieken Melkieten Oekraïense Grieks-katholieken Bulgaarse Grieks-katholieken Roemeense kerk in eenheid met Rome Etc.

NB Vanuit bepaalde Oosters-orthodoxe kerken ontstonden afgescheiden kerken en groepen (bv. de Russische Oudgelovige Kerken) of kerken die geen canonieke erkenning hebben (bv. de Macedonisch-orthodoxe Kerk).

Enkele vanuit oosterse kerken ontstane Protestantse kerken (c.)

<ul style="list-style-type: none"> Vanuit Assyrisch-apostolischen: 	<ol style="list-style-type: none"> Assyrische presbyterianen (westerse ritus) Assyrische lutheranen (westerse ritus)
<ul style="list-style-type: none"> Vanuit Syrisch-orthodoxen MO: Vanuit Syrisch-orthodoxen India: 	<ol style="list-style-type: none"> Syrische protestanten (westerse ritus) Syrische anglicanen (westerse ritus) Mar Thoma Kerk (oosterse ritus)
<ul style="list-style-type: none"> Vanuit Armeens-apostolischen: Vanuit Koptisch-orthodoxen: Vanuit Oekraïens-orthodoxen en Oekraïense Grieks-katholieken: 	<ol style="list-style-type: none"> Armeens-evangelischen (westerse ritus) Koptische protestanten (westerse ritus) Oekraïens-evangelische Kerk Augburgse confessie (oosterse ritus)

In oosterse christelijke landen is ook vaak de Latijnse katholieke Kerk aanwezig: de RKK van de westerse ritus.

Dit magazine is een uitgave van het Bisdom Breda. Het verschijnt als kwartaalblad. Een individueel postabonnement is mogelijk tegen betaling van een bijdrage voor de verzend- en administratiekosten. Het blad is gratis.

Stuur voor een postabonnement voor 2018 een e-mail naar: magazine@bisdombreda.nl en maak ten minste € 12,50 over op IBAN NL79 RABO 0101 0517 78 t.n.v. Bisdom van Breda, o.v.v. postabonnement magazine, postbus 90.189, 4800 RN Breda. Of bel T 076 5223444. Nummers worden toegestuurd na ontvangst van uw betaling.

Redactie

Monique van Delft,
Hans de Jong,
Frank van der Linden,
Daphne van Roosendaal
(hoofdredacteur).

Adres redactie

E magazine@bisdombreda.nl
T 076 5223444
F 076 5216244
Postbus 90189
4800 RN Breda

Advertentieverkoop

Borgerpark Media
E info@borgerparkmedia.nl
T 0475 711 362
I www.borgerparkmedia.nl
Vlodropperweg 62
Postbus 8027
6060 AA Posterholt

Vormgeving en druk

brainstorm en concept,
Breda

Issn nummer:
1874-0480

Foto voorzijde:
R. Mangold

+ Mgr. Jan Liesen
Bisschop van Breda

(Foto: R. Mangold)

IN DEZE UITGAVE

- 4 | Het project: vluchtelingen voor vluchtelingen
- 6 | Acht tips voor parochies
- 7 | De oosterse kerken
- 8 | Activiteiten
- 10 | Een stukje Midden-Oosten
In ossendrecht
- 11 | Geloofsgesprek op tv
- 12 | Taalmaatjes in de extra tijd
- 14 | De kok en de cake
- 16 | Videovlog: muziek verbindt
- 18 | Werken aan een nieuwe start
- 20 | De kracht van vriendschap
- 22 | Jezus is verrezen!

“Vluchten kan niet meer”

Vluchten is letterlijk de laatste stap die iemand zet om aan levensbedreigende problemen te ontsnappen. Wereldwijd zijn er nu bijna 65 miljoen vluchtelingen en ontheemden die zo'n stap hebben gezet. Dat is onthutsend. Het stukje papier waarop dit gedrukt staat kan nooit de enormiteit van het menselijke drama weergeven. Wat niet meteen duidelijk is, maar wat toch onontkoombaar is, is dat de vraag van Christus “Wie is mijn naaste?” nu beantwoord moet worden door al degenen die niet-vluchteling zijn.

Om die evangelische vraag te helpen beantwoorden schreven de bisschoppen de brief “Herbergzaam Nederland” (2015). Ze schreven: “In iedere vluchteling zien wij het gelaat van Christus die ons zegt: 'Ik was vreemdeling en gij hebt Mij opgenomen' (Matteüs 25, 35). In iedere mens in nood komt de Heer zelf tot ons en doet Hij een beroep op onze bereidheid om zorg en hulp te verlenen. Hij vraagt ons om barmhartig te zijn zoals Hij.”

Is het werkelijk zo simpel? Ja.

Het wordt wel complex wanneer we het appèl van Christus niet meer verstaan en alles reduceren tot humaniteit. Dan kunnen we zelfs in een situatie belanden waarin alle vluchtelingen over één kam geschoren worden en onze tegenspelers worden in de competitie om een stukje welvaart.

De Kerk laat het evangelie klinken en probeert het handen en voeten te geven. Dat begint bij het herkennen van broeders en zusters die niet alleen materiële zorg behoeven, maar ook een duidelijke religieuze beleving hebben. Dat betekent ook: vluchtelingen niet beschouwen als een object of als een probleem, maar als medestanders.

Het bisdom heeft in de afgelopen twee jaar ingezet op hulp aan vluchtelingen, in principe aan alle vluchtelingen, en in de praktijk niet zelden aan christenen die zelfs bij opvang in Nederland hun geloof moesten verbergen, omdat ze zich niet veilig voelden. Geleidelijk aan ontstond een netwerk van (naasten)liefde, waarin niet alleen hulp geboden en ontvangen werd, maar waarin beleefd werd hoe degene die gevlucht was en degene die opving, beiden konden groeien in geloof en liefde. Geen gemakkelijke weg vanwege zoveel cultuurverschillen en soms vooroordelen.

Toch werd geleidelijk aan duidelijk: vluchten kan niet meer. Niemand kan vluchten voor de verantwoordelijkheid wanneer iemand naast je staat die je nodig heeft. Christus die naast ons is gaan staan, is ons model.

HET PROJECT

VLUCHTELINGEN VOOR VLUCHTELINGEN

(Foto: R. Mangold)

Toen in de jaren 2014-2016 veel vluchtelingen, met name uit Syrië, naar Nederland kwamen, was er een grote vraag naar opnameplaatsen. De AZC's puilden uit en overall moest er noodopvang gecreëerd worden. In de christelijke kerken was er naast materiële zorg vooral oog voor de geestelijke zorg, verbonden met de religieuze beleving van de vluchtelingen. Religie was veelal een van de redenen om te vluchten uit het land van herkomst.

In die context startte het Bisdom Breda het project Vluchtelingen voor Vluchtelingen (1 augustus 2016 tot 31 juli 2018). Omdat mensen die pas in Nederland zijn een enorme taal- en cultuurachterstand hebben, werd gezocht naar een projectleider die goed bekend zou zijn met de cultuur van het Midden-Oosten en met de Arabische taal. Mevrouw Fatin Matthey-Eshaw werd gevraagd als projectcoördinator. Zij was zelf ooit vluchteling en inmiddels in Limburg actief als vrijwilligster in parochies voor de opvang van Syrische en Iraakse vluchtelingen.

Het eerste jaar van het project concentreerde zich vooral op de directe materiële en immateriële nood. Via bijvoorbeeld een noodfonds konden fietsen worden aangeschaft, die de

bewegingsvrijheid van mensen vergrootten. De projectcoördinator was voor de volwassenen en hun kinderen, soms 24 uur per dag, aanspreekpunt ook voor geestelijke problemen die het gevolg waren van de risicovolle vlucht naar Nederland en het moeten leven in onzekerheid over de toekomst. Er werden wegen gewezen naar cursussen en coaches die mensen hielpen met de Nederlandse taal en het invullen van formulieren. Er werden ontmoetingen georganiseerd voor gezinnen en jongeren. En mensen vonden hun weg naar liturgische bijeenkomsten afwisselend in het Arabisch en Nederlands.

Het tweede jaar stond sterk in het teken van verdere integratie. Vluchtelingen die al sneller hun weg in onze samenleving gevonden hadden, konden nu anderen hierbij helpen. De inzet van de projectcoördinator verschoof van eerstelijns naar tweedelijns werkzaamheden. Haar kennis van de Arabische cultuur en taal was in het begin haar belangrijkste instrument om vluchtelingen te ontvangen en te helpen, maar in het tweede jaar nodigde ze bijvoorbeeld mensen uit die veel kennis hebben van het Nederlands rechtssysteem om uit te leggen hoe je een baan kunt vinden. Een veel voorkomend probleem bij vluchtelingen

is de waardering van diploma's en titels die ze in hun geboorteland behaald hebben, maar die in Nederland niet altijd op eenzelfde niveau erkend worden.

Ontmoetingen onderling en met Nederlanders werden in het tweede jaar verder uitgebouwd. Er startte een maandelijks Arabisch gesproken en gezongen eucharistie in de Michaelkerk te Breda met daarna ruim tijd voor sociale ontmoeting. Ook gezinsdagen en jongerenbijeenkomsten werden voortgezet. Gezocht werd naar vormen van catechese voor de kinderen en de volwassenen om de band met God te verdiepen. Het onderlinge netwerk en dat met allerlei instanties en hulporganisaties nam toe.

Zo staat er aan het eind van dit project een stevig geheel van mensen die op elkaar betrokken zijn: vluchtelingen afkomstig uit verschillende landen, mensen die hun plek snel hebben gevonden en zij die daar nog aan moeten werken, oud-vluchtelingen die al decennia in Nederland zijn en autochtone Nederlanders.

Diaken Egbert Bornhijm
Sint Franciscuscentrum

In 2015 schreven de Nederlandse bisschoppen de brief 'Herbergzaam Nederland' over de opvang van vluchtelingen. Op dat moment waren er wereldwijd ongeveer 60 miljoen vluchtelingen en ontheemden. Het hoogste aantal sinds de Tweede Wereldoorlog. Mensen zijn op de vlucht voor oorlog, geweld, discriminatie en vervolging, extreme armoede of klimaatverandering.

Mensen zoeken bescherming

"De overgrote meerderheid zoekt bescherming in eigen land of in een buurland," schreven de bisschoppen. "De omstandigheden in opvanglocaties zijn echter slecht en de kampen zijn overbelast door het hoge aantal vluchtelingen. Om aan deze uitzicht loze situatie te ontsnappen kiest een deel van de vluchtelingen ervoor om naar Europa te reizen. Uiteindelijk zijn zeer risicovolle reizen de enige mogelijkheid om naar Europa te komen."

Luisteren naar de ervaringen van vluchtelingen

"Wanneer wij luisteren naar de ervaringen van vluchtelingen, van mensen die met en voor hen werken, binnen en in de nabijheid van onze bisdommen en parochies, beseffen wij dat er op veel vragen niet altijd pasklare antwoorden zijn. Juist daarom is het van belang de waarden en normen voor ogen te houden die noodzakelijk zijn voor

'goed samenleven'. [...] Leidende principes daarbij zijn de menselijke waardigheid, solidariteit en naastenliefde."

Gerechtigheid doen en liefde betonen

Naasteliefde kan niet zonder gerechtigheid, benadrukken de bisschoppen: "Het Evangelie vraagt van ons om gerechtigheid te doen en liefde te betonen in onze omgang met vluchtelingen."

Hoe gerechtigheid en liefde zich tot elkaar verhouden, legde paus Benedictus XVI uit in zijn Encycliek Caritas in veritate. De twee zijn niet los verkrijgbaar. Liefde overstijgt de gerechtigheid, je geeft de ander van wat van jou is. Maar de gerechtigheid brengt je ertoe de ander te geven wat van hem is, omdat het hem op grond van zijn bestaan en zijn werken toekomt. Paus Benedictus: "Wie de ander met naastenliefde tegemoet treedt, is allereerst rechtvaardig jegens hem" (nr. 6).

Barmhartigheid

De bisschoppen verwijzen in 'Herbergzaam Nederland' naar de boodschap van paus Franciscus voor de Werelddag voor Migranten en Vluchtelingen (17 januari 2016). Daarin roept de paus ons op om de nood van vluchtelingen te beantwoorden met werken van geestelijke en lichamelijke barmhartigheid. De Bijbelse openbaring

roept ons op de vreemdeling te ontvangen en zo de deuren voor God te openen. In het gezicht van de anderen ontwaren we immers het gezicht van Jezus Christus zelf. De paus is niet blind voor de discussies rond opvang van vluchtelingen en migranten, maar bepleit barmhartigheid en geeft aan dat ieder verantwoordelijk is voor zijn en haar broeder of zuster.

Paus Franciscus

Paus Franciscus heeft vaker zijn zorg geuit over de toestand van veel vluchtelingen en migranten, op de vlucht voor oorlog, vervolging, natuurrampen en armoede. In zijn boodschap voor de Werelddag voor Migranten en Vluchtelingen van dit jaar (14 januari 2018) spreekt hij over een grote en gezamenlijke verantwoordelijkheid die de Kerk deelt met elk mens van goede wil om - ieder volgens zijn eigen mogelijkheden - de uitdagingen van de hedendaagse migratie te beantwoorden met vriendelijkheid, zorgvuldigheid, wijsheid en gezond verstand. De paus vat die verantwoordelijkheid samen in vier werkwoorden: verwelkomen, beschermen, stimuleren, integreren. Migranten en vluchtelingen moeten worden verwelkomd, zegt de paus, hun menselijke waardigheid moet worden gerespecteerd. En migranten en vluchtelingen moeten worden gestimuleerd om zich als mens te ontwikkelen en te integreren.

HERBERGZAAM NEDERLAND

(Foto: R. Mangold)

ACHT TIPS VOOR PAROCHIES

Vanuit haar ervaring heeft Fatin Eshaw acht tips voor parochies die te maken hebben met vluchtelingen. Ze baseert haar ervaringen vooral op haar werk met christelijke vluchtelingen uit Irak en Syrië.

Tip 1: Hou van ze

De belangrijkste tip ligt misschien wel het meest voor de hand: geef mensen liefde. Vluchtelingen komen uit een oorlogsgebied, maar zij laten hun trauma niet gauw zien. Laat weten dat je om ze geeft door een luisterend oor, een kleine attentie of een stukje van je tijd. Dit helpt hen zich thuis te voelen. Maak ze wegwijs bij instanties, scholen en verenigingen. Of geef iets dat ze goed kunnen gebruiken, zoals een fiets en indien nodig fietsles, of huiswerkbegeleiding.

Tip 2: Ga naar ze toe

Mensen uit het Midden-Oosten zijn gastvrij. Twijfel niet om bij ze langs te gaan en kennis te maken. Positieve contacten en goede communicatie tussen mensen zijn belangrijk voor de maatschappij. Zet hierin zelf de eerste stap. Bied bijvoorbeeld aan mensen naar de kerk te brengen. Breng met Kerstmis een kerstpakket. Een laagdrempelige 'reden' om op vluchtelingen af te stappen kan een interview zijn voor het parochieblad.

Tip 3: Benut elkaars talenten

Ieder mens heeft een talent dat van belang is voor hem of haar, maar ook voor anderen. Vraag een vluchteling welke competentie of hobby hij of zij heeft. Misschien zijn er klusjes in en rond de kerk. En misschien kunt u zelf één of twee uur per week

taalcoach zijn. Als een vluchteling meer in zijn mars heeft dan hij of zij nu kan laten zien (bijvoorbeeld omdat de diploma's uit Syrië niet overeenkomen met Europese standaarden), denk dan aan het netwerk dat kan ontstaan. Ook bij eenvoudige werkzaamheden groeien er waardevolle contacten die kunnen leiden naar werk dat beter past.

Tip 4: Houd een culturele middag

Wat erg goed werkt voor het onderlinge begrip, is het samen opzetten van een culturele middag of avond waarbij ieder iets kookt dat typisch is voor de eigen cultuur. Tijdens zo'n bijeenkomst kan er worden uitgewisseld over de Nederlandse cultuur en die van de landen waar de vluchtelingen vandaan komen. Dit kan heel goed na de heilige Mis. Ook het samen spelen van spelletjes kan helpen om elkaar beter te leren kennen en te respecteren.

Tip 5: Betrek mensen in de kerk

Er is een grote groep christelijke vluchtelingen die uitzielt naar een uitgestoken hand van hun geloofsgenoten in Nederland. Juist de Kerk kan hierbij een rol spelen. In de parochie kunnen zij betrokken worden bij de liturgie. Geef vluchtelingen de kans om bijvoorbeeld de eerste of tweede lezing in de eigen taal te lezen, een

voorbude te doen of een lied te zingen. Betrek mensen bij een zomerkamp of bedevaart en bij het diaconale vrijwilligerswerk. Zo leren zij de Nederlandse cultuur beter kennen en kunnen zij sneller integreren.

Tip 6: Maak een uitstap

Nodig vluchtelingen uit voor een bezoek aan bezienswaardigheden. Mensen maken op deze manier kennis met de geschiedenis van het land. Je laat een vluchteling zo ook zien dat hij gewaardeerd is. Je helpt hem of haar thuis te komen in Nederland.

Tip 7: Leer iets van de taal

Vluchtelingen waarderen het als je enkele woorden uit hun taal kent. Het gaat er niet om de volledige taal te leren maar enkele woordjes zoals "dankjewel" en "goedendag".

Tip 8: Geef aandacht aan jongeren en kinderen

Jongeren uit vluchtelingengezinnen hebben het niet gemakkelijk. Ze leven in twee verschillende werelden, thuis en in de Nederlandse cultuur. Laat hen voelen dat ze een belangrijk deel van de toekomstige generatie zijn. Ze hebben recht op aandacht vanuit de parochie. Ze zijn waardevol.

Fatin Matthey

(Foto's: R. Mangold)

DE OOSTERSE KERKEN

Vanuit Jeruzalem ging de boodschap van het evangelie als een vuurtje rond, vertelt het Pinksterverhaal (Handelingen 2, 1-13). De christelijke geloofsgemeenschappen van de eerste eeuwen hadden plaatselijk hun geheel eigen tradities. Mét alle veelvormigheid was er, behoudens enkele eerdere afsplitsingen, tot de 4e eeuw één Kerk, één geloof.

In de 4e en 5e eeuw kwam er theologische strijd over de godheid en mensheid van Christus. Politiek speelde daar een rol in. Op de Concilies van Efeze (431) en Chalcedon (451) probeerde men de meningsverschillen op te lossen. Bepaalde lokale kerken aanvaardden de conciliebesluiten, andere geloofsgemeenschappen wezen die af. Dit leidde tot kerkscheuringen. Deze scheuringen van de 5e eeuw bepalen het oosters christendom tot op heden. In de 7e eeuw ontstaat de islam en verovert het hele Midden-Oosten. In een proces van eeuwen gingen veel christenen om allerlei - vooral politieke en sociale - redenen over naar de islam. Rond 1000 vormden de christenen in het

Midden-Oosten voortaan nog slechts een (belangrijke!) minderheid, en dit tot op de dag van vandaag. Veel Midden-Oosterse christenen namen niet de godsdienst, maar wel de Arabische taal van de moslims over; zij werden Arabische christenen.

Met alle grote verschillen die er zijn tussen oosterse kerken onderling kunnen we voorzichtig spreken van 'oosters christendom' tout court. Het vormt een eigen spiritueel universum met verschillende sterren aan het firmament, grote en kleine. Oosterse kerken verschillen onderling van elkaar én ze delen veel met elkaar.

De oecumene in het oosterse christendom is er vooral één van successen. Er is een oecumenische praktijk van alledag in met name het Midden-Oosten. De oecumene is daar vaak verder gevorderd dan in Europa, al was het maar omdat de christenen zich als minderheid in een moslimsamenleving een al te grote verdeeldheid eenvoudigweg niet kunnen permitteren. De theologische overeenkomsten van eind 20e eeuw, tussen allerlei soorten orthodoxe (en

andere oosterse) kerken, anglicanen, protestanten en katholieken behoren tot de belangrijkste oecumenische verworvenheden van het recente verleden. Constante daarin is: de theologische conflicten uit de 5e eeuw gaan achteraf bezien over verschillen in terminologie, niet in geloof. Vooral in het Midden-Oosten hebben deze overeenkomsten vrucht afgeworpen; ze werken positief door in de pastorale praktijk, bijvoorbeeld bij huwelijken tussen echtelieden van verschillende christelijke kerken.

Een van de uitdagingen is de emigratie naar het Westen. Hoe vangen de oosterse kerken dat organisatorisch, pastoraal, spiritueel en theologisch op? Een tweede uitdaging, met name in het Midden-Oosten, is het samenleven met de islam. Een derde grote uitdaging is de secularisatie en ontkerkelijking: met andere woorden of de rijke oosterse tradities de mensen blijvend kunnen inspireren.

Uit: Oosterse Kerken. Magazine b.g.v. de zondag voor de Oosterse kerken, april 2016

ACTIVITEITEN

Het overzicht van activiteiten van het project 'Vluchtelingen voor vluchtelingen'

Het project 'Vluchtelingen voor vluchtelingen' startte in 2016. In twee jaar is veel tot stand gebracht: een mengeling van religieuze, diaconale en gezellige activiteiten voor christelijke vluchtelingen uit het Midden-Oosten. De werkzaamheden beperkten zich niet tot het Bisdom Breda. Er waren ook activiteiten in Limburg, waarbij nauw werd samengewerkt met de karmelietessen van het bezinningshuis Regina Carmeli. Onderstaande opsomming is onvolledig. Projectleider Fatin Matthey-Eshaw was vaak in gesprek met vluchtelingen. Haar telefoon stond nooit stil en gesprekken werden vaak onderbroken door iemand die haar hulp of bemiddeling nodig had.

Maandelijkse eucharistieviering

Tot de belangrijkste activiteiten behoort de maandelijkse eucharistieviering voor Arabische christenen in de Michaelkerk in Breda. De melkitische priester George Alkaed en de syrisch-orthodoxe priester pastoor Samuel celebreeerden deze vieringen. Na de eucharistieviering volgde het feest van de ontmoeting. Hoogtepunten waren vieringen rond Palmzondag, Kerstmis, Pinksteren en de Doop van de Heer. Dit laatste feest is binnen de orthodoxe traditie erg belangrijk. Daarnaast is integratie binnen Nederlandse parochies belangrijk. Een groep vluchtelingen werd begeleid naar een eucharistieviering in Dongen en een andere groep voor de Witte Donderdagviering naar de paters van de Sociëteit van het Goddelijk Woord in Teteringen. Een enkele keer werd ook bemiddeld bij een doopviering.

Gezinsweekends

Tot de religieuze activiteiten behoren ook de gezinsweekends die werden georganiseerd. In februari 2018 kwamen Syrische en Irakese gezinnen bij elkaar in de Volksabdij te Ossendrecht. Een jaar eerder was er

een gezinsweekend in Regina Carmeli in Sittard. Hierbij was ook bisschop Liesen aanwezig. Hij verzorgde inleidingen over de Bijbel en celebreeerde de eucharistie. De groep maakte een stadswandeling door Sittard.

Arabische christenen namen deel aan de diocesane gezinsdagen. Daarbij werden tolken gevonden voor het vertalen. De aanwezigheid van Arabische christenen vormde voor de Nederlandse gezinnen een verrijking, vooral door hun doorleefd geloof. Er werden contacten gelegd tussen groepen 'Biddende Moeders' in het bisdom en deze groep christenen.

Jongeren

Regelmatig zijn jongeren uit het Midden-Oosten aanwezig op jongerenactiviteiten. Een hoogtepunt was de ontmoetingsdag tussen Nederlandse en Arabische christelijke jongeren in de Sint Franciscuskerk op 11 november 2017. Het was een intensieve en rijke kennismaking met de wereld van de christenen uit het Midden-Oosten.

Wereldkerk

Arabische christenen namen deel aan de landelijke bijeenkomst 'Ontmoet de Wereldkerk'. De kerkelijke hulporganisatie Kerk in Nood organiseerde op 25 november 2017 deze manifestatie in Hilversum.

Integratie

Om vluchtelingen te helpen bij hun integratie werden taalcoaches gezocht en gevonden. Vluchtelingen werden gestimuleerd om vrijwilligerswerk te doen en stageplaatsen te zoeken. Om hen op de hoogte te stellen van hun rechten en plichten verzorgde de jonge Irakese juriste Meryam Azmi een presentatie over het Nederlandse arbeidsrecht. Hoogopgeleide vluchtelingen werden in contact

gebracht met het UAF die het voor vluchtelingen mogelijk maakt te studeren.

Praktische diaconie

De diaconie heeft een praktisch karakter. Volwassenen ontvangen tweedehands en nieuwe fietsen. Vluchtelingen die niet kunnen lezen en schrijven worden geholpen met het vertalen van documenten. Vluchtelingen verstelden kleding voor elkaar. Andere vluchtelingen kregen ondersteuning bij het vinden van meubels en huisraad.

Kookwedstrijd

Op 28 april 2018 vond een kookwedstrijd plaats in de H. Michaelkerk in Breda-Oost. Een neutrale jury die bestond uit de secretaris-generaal van het bisdom, een Nederlands echtpaar en een Palestijnse christen beoordeelde de gerechten.

Orkest Suryana

Een bijzondere vrucht van het project 'Vluchtelingen voor vluchtelingen' is het Syrische orkest 'Suryana' (Ons Syrië) van christelijke Syrische vluchtelingen, waarvoor onder meer de instrumenten werden ingezameld. Het trad in 2017 voor de eerste keer op bij de Palmzondagviering voor Arabische christenen in de Bredase kathedraal. Sindsdien zijn er verschillende hoogtepunten geweest. Op 22 januari 2018 trad Suryana te Utrecht op tijdens de manifestatie 'In vrijheid verbonden'. Prinses Beatrix was hierbij aanwezig en complimenteerde de groep. Op 15 april 2018 verzorgde Suryana een optreden in de concertzaal in Tilburg. Orkest Orventus bood op die dag vluchtelingen een ontspannen middag aan.

Fatin Matthey & Hans de Jong

zijn van uw doopsel

moge uw leven een afspiegeling

EEN STUKJE MIDDEN-OOSTEN IN OSSENDRECHT

(Foto: R. Mangold)

Hoe zou het zijn als het omgekeerd was? Als de oorlog niet in Syrië en Irak was geweest, maar hier. En als niet de mensen uit het Midden-Oosten naar ons waren gevlucht, maar wij naar hen. Zouden we dan daar ook eens in de maand op de zondagochtend in onze eigen taal de mis vieren en onze eigen liederen zingen? En hoe vertrouwd zou dat zijn.

Goed weer voor een gezinsweekend

Van 10 tot 13 februari vindt in de Volksabdij in Ossendrecht een gezinskamp plaats. Het is fris en zonnig. Goed weer voor dit gezinsweekend met 42 deelnemers. De Volksabdij ligt te midden van een natuurgebied. En naast het inhoudelijk programma en de viering van de eucharistie is er vrije tijd en een wandeling door de natuur.

De eucharistieviering deze zondagochtend wordt gecelebreerd door een priester van de katholieke Grieks-Melkitische kerk, George Alkaed. Hij viert de mis in het Arabisch volgens de Latijnse ritus. Hij verzorgt ook twee bijbelavonden

tijdens het weekend, dat als thema heeft 'Liefde brengt ons samen'. De onderdelen van de mis zijn dezelfde en laten zich in het Nederlands mee bidden. "Ik belijd voor de almachtige God en voor u allen...", "Kyrie eleison, Heer ontferm U", "Onze Vader". Ook de melodieën zijn oosters. Vergeet je do-re-mi, want deze muziek heeft een eigen klank en kleur. En zo voelt het in de kapel van de Volksabdij, in het landelijke Ossendrecht, als een stukje Midden-Oosten. Waar ineens het slotlied 'Te Lourdes op de bergen' klinkt, met een melodieuze "Salam ... Mariam" ("Ave Maria").

Goudsmid en nu 'houtsmid'

Deelnemers aan het gezinsweekend komen uit Irak en Syrië. Of misschien moet je zeggen uit: Breda, Haagse Beemden, Roosendaal, Oosterhout, Dongen, Sittard, Kerkrade en Zoetermeer. "Ik woonde eerst in Dongen," vertelt Salwan Saimon. Hij is 'machine operator' en maakt pallets voor een bierbrouwer. "In Irak heb ik een technische studie gedaan," vertelt hij. "Ik was goudsmid." En met een grijns: "Van 'goudsmid' ben ik nu 'houtsmid' geworden." Toen zijn afdeling werd

verplaatst naar Zoeterwoude vroeg zijn werkgever of hij mee wilde. Dat hield een verhuizing in. Maar dat was niet zo ingewikkeld, legt hij uit, na alle eerdere verhuizingen. Hij kwam in 2002 in Nederland, woonde in Eindhoven in het AZC, in Assendelft en later in Tilburg. In 2007 trouwde hij. Zijn vrouw kwam over uit Irak en ze gingen in Dongen wonen, waar hij inmiddels vast werk had. De vlucht vanuit Irak naar Nederland was het meest ingrijpend. Alle verplaatsingen daarna zijn relatief, wil hij maar zeggen. "Het moeilijkst was de vlucht, alles kwijt raken wat je hebt opgebouwd. Als je je vaderland kwijt bent... daarna is het van plek tot plek makkelijker wennen."

Geloof en gezelligheid

Op zondag gaat hij naar een Nederlandse parochie en als het kan naar een Arabische viering, zoals eenmaal per maand in de Michaelkerk in Breda. In Irak deed hij vrijwilligerswerk in de parochie. Ook zijn vrouw was er actief voor de kerk. Salwan Saimon: "Het is prachtig om met deze groep bij elkaar te komen en elkaar te ontmoeten. We krijgen veel

informatie over het geloof en het is gezellig." Iedereen heeft zijn eigen geschiedenis. Praten ze daar over? "Je wil niet zomaar over dingen beginnen die pijn doen." Maar druk gebarend was hij bij de koffie na de viering in gesprek. "Dat ging over werk. Ik hoorde dat er werk was voor iemand die met een heftruck kan omgaan, dus ik was aan het rondvragen."

Terwijl de ouders koffie drinken, spelen de kinderen een detective

spel, waarbij er telkens eentje de ruimte verlaat en dan moet ontdekken wat er in de tussentijd is veranderd. "Ik heb mijn kapsel veranderd," grapt er één. En hij legt aan een van de andere kinderen uit wat de van oorsprong Oostenrijkse zuster Magda Veronika met 'dee-tek-tieh-ve' bedoelt: detective. Zuster Magda Veronika, van de Congregatie van het Arme Kind Jezus, begeleidt de kinderen tijdens het weekend samen met Silvy, een van de jongeren die deelneemt.

Na het middageten kleedt iedereen zich warm aan voor een wandeling in het natuurgebied, terwijl elders dit weekend de carnavalsstoeten hun ronde in de dorpen doen. "Maar carnaval kun je ook echt vieren in Limburg," weet iemand. Door de vele verhuizingen heeft menigeen al veel van Nederland gezien.

Daphne van Roosendaal

(Foto: KRO-NCRV)

Geloofsgesprek op tv

Salwan Saimon is samen met zijn vrouw Ainas op 8 juli te gast bij Leo Fijen in het Geloofsgesprek. Het echtpaar vertelt dat ze in Irak sterk betrokken waren bij de kerk. Nu geven ze dat een vervolg in Nederland. "Geloof zonder daden is niks," vertelt Salwan. "Je moet het geloof laten zien. Niet alleen binnen de kerk maar ook buiten en voor iedereen." Ze maken zich zorgen over familie en bekenden in Irak. Zijn ze nu gelukkig in Nederland? "Het is belangrijk om positief in het leven te blijven staan," benadrukt Salwan. En Ainas vult aan: "God zoekt ons. Als we grote pijn hebben, moeten we die aan Jezus proberen te geven. Hij zegt: kom naar Mij. We mogen hem de grote koffer met verdriet geven die we met ons meedragen. Maar wij hebben de neiging om een klein tasje aan Hem te geven en willen zelf de oplossing bedenken. We moeten bidden, God vragen om hulp en op God vertrouwen. Er valt geen haartje van je hoofd zonder dat God het niet weet."

Zondag 8 juli | 10.15 uur | NPO2

INTERVIEW

TAAALMAATJES IN DE EXTRA TIJD

Fadia Kerio (37) is met haar gezin gevlucht voor de oorlog in Syrië. Miep de Koningh (90) is haar taalmaatje. Zij was tijdens de Tweede Wereldoorlog ongeveer zo oud als de kinderen van Fadia en haar man Mouris nu. Toen Fadia en Mouris in 2015 naar Nederland kwamen was hun dochter Sylvi 15. Hun zoon Aboud was 13 en zoon Yacoub was 9. Miep: "Oorlog is iets onbegrijpelijk. Het is onvoorstelbaar dat je elkaars medemens bent en oorlog voert met elkaar. Dat was in de jaren '40 zo in Nederland. En dat is nu net zo in Syrië." Fadia: "Het is voor volwassenen al lastig om te begrijpen. Voor kinderen is het nog lastiger. Yakob vraagt me wel eens waarom de oorlog er is. Soms heb ik geen antwoord."

Een nieuwe start

Fadia vertelt hoe ze als kind opgroeide in Homs. Toen ze trouwde verhuisde ze met haar man naar Hasake, 500 kilometer verder in het noordoosten van Syrië. "We zagen hoe de oorlog zich ontwikkelde. Door de oorlog zijn we alles kwijtgeraakt."

Fadia is nu ruim 3 jaar in Nederland. Haar man en kinderen bijna 2,5 jaar. Yakob en Sylvi hebben het Nederlands snel en goed opgepikt. Yacoub moet nu juist wat geholpen worden met zijn Arabisch. En Fadia heeft inmiddels een aantal certificaten Nederlandse taal op zak. Aanvullend op de les is er de wekelijkse ontmoeting met taalmaatje Miep. Ze zien elkaar elke donderdagochtend bij Fadia thuis in Breda. Ze wonen niet bij elkaar in de buurt, maar kwamen in contact via Gilde De Baronie. Deze vrijwilligersorganisatie brengt mensen bij elkaar om kennis en kunde over te dragen. Bij de taalmaatjes gaat het om de Nederlandse taal en cultuur. De website meldt dat het voor anderstaligen in Nederland niet altijd mogelijk is om het Nederlands dat ze leren in praktijk te brengen. Met een taalmaatje lukt dat wel.

Fadia en Miep kunnen het goed vinden met elkaar. Zo goed dat ze in de 'extra tijd' zitten. Ze zijn in principe voor een jaar aan elkaar gekoppeld,

maar Fadia en Miep trekken al ruim twee jaar met elkaar op. Vroeg of laat zal er een einde aan komen. Miep: "Fadia is geslaagd voor haar examens. Ze heeft me eigenlijk niet meer nodig." Fadia wil heel graag aan het werk. Ze krijgt hulp van een arbeidscoach en liep een stage van negen maanden bij een restaurant. Inmiddels is haar Syrische horecadiploma omgezet naar een Nederlands diploma. Een eigen restaurant of cateringbedrijf beginnen is het grote doel. Ze wonen graag in Breda. In de regio van Hengelo en Enschede wonen meer Syrische mensen. Maar dat betekent ook dat er minder noodzaak is om Nederlands te leren. Daarom is Fadia blij om in Breda te wonen.

Haar schoonmoeder woont ook in Breda en heeft ook een taalmaatje, vertelt ze. Die is verrassend genoeg Spaanstalig, omdat Fadia's schoonmoeder als kind in Syrië Spaans leerde van een missionaris. Zo is nu Spaans de brug om de Nederlandse taal te leren. Zelf moest Fadia met Miep meteen in

(Foto: R. Mangold)

het Nederlands aan de slag. Fadia: "Dat was in het begin erg moeilijk. Ik kende wel Engels. Maar het moest echt in het Nederlands. Nederlands is een moeilijke taal. Onder meer de uitspraak van de eu en de ui en de u."

"Mensen kunnen niet integreren als ze de taal niet kennen."

De 90-jarige Miep is kinderarts van oorsprong. In 1993 ging ze met pensioen. Ze was nog niet eerder taalmaatje, maar het leek haar nuttig. "Mensen kunnen niet integreren als ze de taal niet kennen," vertelt ze. Tijdens de gesprekken van Fadia en Miep kan het over van alles gaan.

Het is meer de vraag waar ze het niet over hebben gehad. Van spreekwoorden, uitdrukkingen en gezegdes, tot de politiek, verkiezingen, het koningshuis, geschiedenis, de tachtigjarige oorlog, de gemeenteraad en de kerken. Miep is protestants. Het gezin Kerio

is Syrisch-orthodox en Fadia is vrijwilligster in de katholieke Michaelkerk samen met haar dochter, waar nu eenmaal per maand ook de eucharistie in het Arabisch wordt gevierd.

Dat ze allebei christen zijn geeft een band. Fadia: "Dan spraken we over iets in de Bijbel en wist Miep daarvan. Miep: "In Nederland zijn er maar weinig mensen met wie je daar zo over kunt spreken. Dus dat was ontzettend leuk om te ontdekken."

Nederland en geloof

Beiden vinden het jammer dat er weinig mensen geloven en naar de kerk gaan. Miep: "Nederland is altijd een christelijk land geweest, maar veel mensen hebben hun geloof verloren. Vluchtelingen die naar Nederland komen zien hier niets of weinig van geloof. Dat is lastig voor hen. Het is denk ik onze Nederlandse mentaliteit. We zijn zo kritisch. Ik zelf ook. We willen geen dingen doen, waarvan we denken dat ze alleen een ritueel zijn. Vroeger ging ik altijd met mijn vader en moeder naar de kerk.

Nu ga ik niet meer." Fadia: "Het is jammer. Geloof is de basis van ons leven. In Syrië gaan de mensen elke zondag naar de kerk. We hopen in de Michaelkerk ook meer activiteiten te kunnen gaan organiseren voor de kinderen. Met Yacoub lees ik elke avond voor het slapengaan een stukje uit de Bijbel."

Miep: "De kern van het geloof hebben we gemeen. Dat is het geloof in God, en dat die alles bepaalt, en dat je bidt en dankbaar bent. Maar we hebben geen discussies over wat de Bijbel nu wel en niet precies wil zeggen." Miep vertelt dat ze in de jaren '50 als jonge vrouw in de zending werkte in Indonesië. "Ik geloofde intens. Jezus Christus was alles voor me. Maar de wereld verandert en jijzelf verandert ook. Het komt en gaat in golven. Ik heb me daarbij neergelegd. Ik weet dat God me leidt. Ik heb genoeg in mijn leven meegemaakt om daar zo op terug te kunnen zien."

Daphne van Rosendaal

DE KOK EN DE CAKE

Gezamenlijk eten is in de Arabische cultuur heel belangrijk en zowel Syrië als Irak beschikken over een uiterst geraffineerde keuken. Op een zaterdag in april strijden twee teams, een Syrisch en een Iraakse, om de eer tijdens de kookwedstrijd die Fatin Matthey-Eshaw organiseert. Het is een van de vele activiteiten binnen het project 'Vluchtelingen voor vluchtelingen' van het Bisdom Breda.

De kookwedstrijd vindt plaats in de bijruimtes van de Michaelkerk in Breda-Oost. Er is een grote gemengde groep van Nederlanders, Syriërs en Iraakse aanwezig. Een neutrale jury buigt zich over de resultaten. Fatin Matthey heeft de jury samengesteld. "Ik heb ernaar gestreefd dat deze onpartijdig is," zegt ze. "Er zitten dus geen mensen uit Syrië of Irak in."

Onder meer Jopie en Jacques Govaarts zijn lid van de jury. Ze zijn vrijwilligers van de parochiekerk H. Aartsengel Michael van de Augustinusparochie. Jopie en Jacques wonen in het appartementencomplex boven de Michaelkerk. "We wonen al zestig jaar in deze parochie en hebben veel van de geschiedenis meegemaakt. Nu koken wij zelf iedere eerste dinsdag voor ouderen uit de parochie," vertelt het echtpaar. "De Arabische christenen koken wel anders dan wij gewend zijn. Bij ons gaat het er ingetogener aan toe."

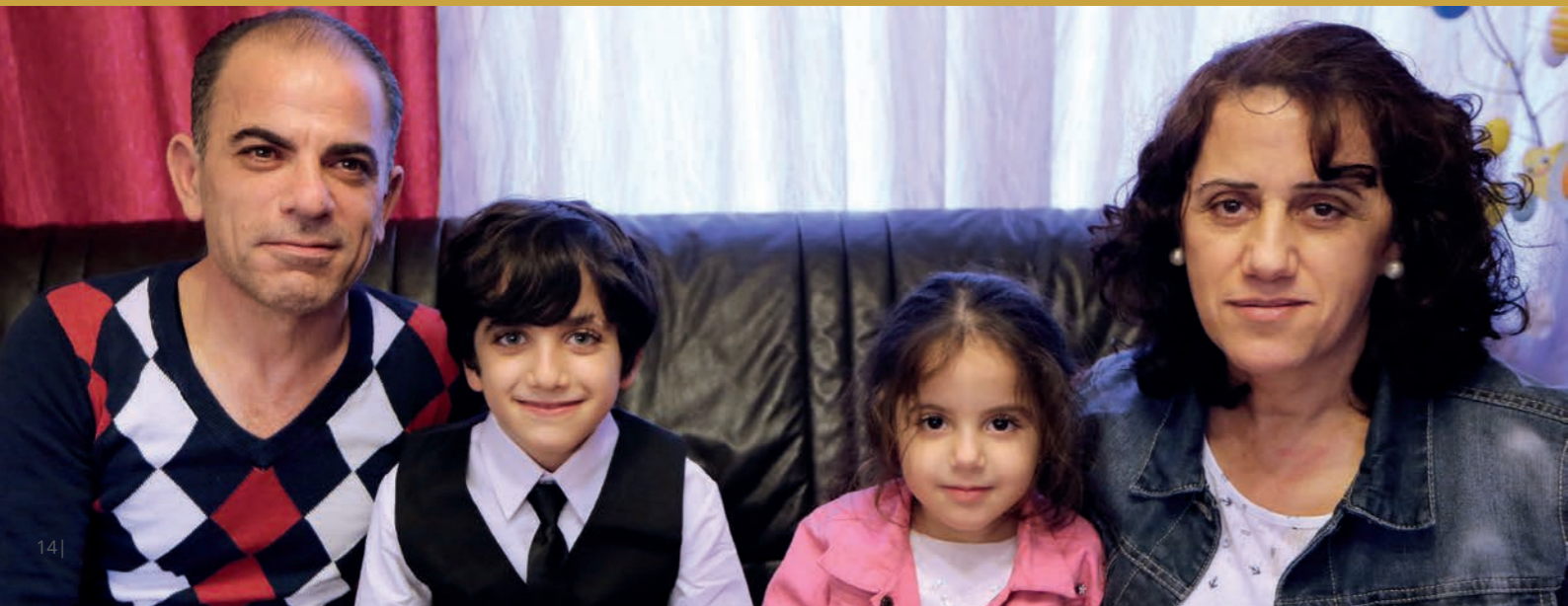
Zowel het Syrische als het Iraakse kookteam bereidt een gerecht dat bestaat uit kipfilet met rijst. Rostom Menjoyan is de Iraakse kok. Hij kookt eerst aardappelen, kip rozijnen, amandelen en noten en doet de rijst er overheen. Ondertussen maken Syrische en Iraakse christenen reclame voor hun eigen keuken. "Het Syrisch eten is veel luchtiger," meent Narek uit Roosendaal. "Nee, het Iraakse eten is veel verfijnder," zegt een ander. Om 15.00 uur komen de prachtig opgemaakte schotels uit de keukens. Een van de aanwezigen bidt in het Arabisch het Onze Vader voor. De juryleden krijgen het eten geserveerd door de koks. Ook de andere aanwezigen genieten van het heerlijke eten. Na het hoofdgerecht volgt het nagerecht: een Iraakse cheesecake en Syrische zoete koekjes.

De aanwezigen laten het zich goed smaken. "Het zijn aromatische gerechten," stelt een Nederlandse deelnemster vast. "Het Iraakse eten is iets zwaarder en het Syrische iets luchtiger, door het gebruik van yoghurt." De aanwezigen kunnen eigenlijk geen keuze maken welk eten nu het lekkerst is. Dit geldt ook voor Annie Aarts. Ze komt uit Prinsenbeek, is betrokken bij de Augustinusparochie en geeft taallessen aan vluchtelingen. Ze vindt de kookwedstrijd een goed initiatief en zou benieuwd zijn naar activiteiten voor christenen en moslims samen.

"Op school en op het werk ontmoeten de mensen elkaar ook." Annie weet wel dat dit niet eenvoudig is: "Veel christelijke vluchtelingen hebben geleden onder de moslims. Dit moet zijn tijd hebben."

Na het nagerecht maakt de jury zijn oordeel bekend. Het hoofdgerecht smaakte iedereen even goed. Bij het nagerecht was er een klein verschil. Dat lag aan de presentatie. Rostom Menjoyan maakte de prachtige cheesecake. Daardoor wint hij de wedstrijd nipt en ontvangt de felicitaties van de jury én de aanwezigen. Rostom is Armeens-katholiek en komt uit Mosoel. Daar was hij chefkok van een luxe restaurant en had hij een eigen bedrijf. Hij verzorgde de catering bij feesten en partijen. "Momenteel volg ik de inburgeringscursus en loop ik stage bij een Iraakse restaurant aan de Haagdijk in Breda," vertelt hij. Hij vindt Nederland een mooi land, maar de taal is moeilijk. "Gelukkig helpen veel Nederlanders mij." Hij neemt graag deel aan de activiteiten die worden georganiseerd. "Het project van Fatin brengt ons christenen bij elkaar. Het geloof betekent veel voor ons. In mijn leven heb ik steeds gevoeld dat Jezus mijn vriend is. Als ik het moeilijk heb, praat ik met Hem. Zonder ons geloof was alles verloren. Ik ben dankbaar voor de Kerk die ons samen brengt."

Hans de Jong

(Foto's: R. Mangold)

VIDEOVLOG

MUZIEK VERBINDT

De bisschoppen van Nederland schreven in 2015 de brief 'Herbergzaam Nederland' met een oproep om opvang te bieden aan vluchtelingen die op onze deur kloppen, omdat ze gevlucht zijn voor oorlog, geweld, vervolging of extreme armoede.

Het is Christus zelf die ons vraagt om barmhartig te zijn. Tegelijkertijd moeten we zorgen dat onze samenleving een veilige plek is en blijft. Ook voor de nieuwkomers. In een vlogreeks voor katholieklevens.nl gaat Emy Jansons op zoek naar hoe herbergzaam Nederland is en wat er gebeurt op de plekken waar mensen daaraan werken.

Om vluchtelingen in Noord-Brabant extra te verwelkomen, organiseert Orkest Orventus op 15 april een speciaal optreden in de concertzaal in Tilburg. Bezoekers hebben extra kaartjes gekocht, zodat ook 400 vluchtelingen deze dag kunnen genieten van een ontspannen middag. Het Syrische orkest Suryana speelt voor en na het concert. Suryana is mede opgericht door kapelaan Jochem van Velthoven. Hij heeft muziek-instrumenten ingezameld, zodat christelijke jongeren uit Syrië met elkaar muziek kunnen maken.

"Er zijn vijf Syrische jongens naar mij toegekomen. Zij speelden in een orkest van 200 muzikanten. Ze zijn gevlucht over heel Europa. Een aantal muzikanten is in Nederland terecht gekomen en die komen nu om de week samen om muziek te maken. Daar waar mogelijk proberen we optredens te verzorgen. Het zijn christelijke jongeren. Bij de oprichting van het orkest dachten we dat het mooi zou zijn als het een orkest zou kunnen zijn voor alle Syrische vluchtelingen. Maar ik heb ook begrepen dat zij gevlucht zijn vanwege hun geloof, en dat die geloofsvervolging ook in Nederland nog doorgaat. Dat is natuurlijk heel pijnlijk. Daarom gaat het in het orkest niet samen." Maar deze middag zijn alle Syrische vluchtelingen in Brabant uitgenodigd: "Ze zijn van harte welkom. We willen de mensen welkom heten en hier herbergen en aangeven: we willen onze handen voor jullie openen."

Een van de jongens uit het Orkest Suryana vertelt: "Ik speel trompet. Ik voelde me welkom in Nederland toen ik hier binnenkwam. Nederland

is een mooi land. Gezellig." Een andere jongere zegt: "Het was wel moeilijk om in Nederland aan te komen. Ik was een maand onderweg en maakte met mijn broer een avontuurlijke reis mee. We reisden via zeven landen voor we in Nederland aankwamen. Ik voel me zeker welkom. Ik ben mijn toekomst aan het opbouwen hier in Nederland. Alles wat ik vroeger heb meegemaakt, wil ik vergeten en opnieuw beginnen."

Rachel Lammers is voorzitter van Orkest Orventus. Ze vertelt: "Wij moeten onze toekomst met hen opbouwen. We moeten dat samen doen. Dan kunnen we tot mooie resultaten komen. Dit is een druppel op een gloeiende plaat. Maar ik hoop wel dat het iets bijdraagt."

Jochem van Velthoven: "Ik denk dat het onze christelijke taak is om herbergzaam te zijn. God is mens geworden in een klein en kwetsbaar Kind. De vluchtelingen die naar hier komen zijn bijzonder kwetsbaar. Ze zijn vervolgd omwille van hun geloof in Jezus Christus. Wij zijn broeders en zusters in het geloof. Dus we hebben een verantwoordelijkheid naar elkaar toe. Wij leven in vrijheid en we kunnen heel mooi werk maken van ons geloof. Soms is de verhouding tussen moslims en christenen problematisch. Maar dat is ook niet overal zo." En hij zegt: "Muziek overstijgt, daardoor worden we even omhoog gehaald."

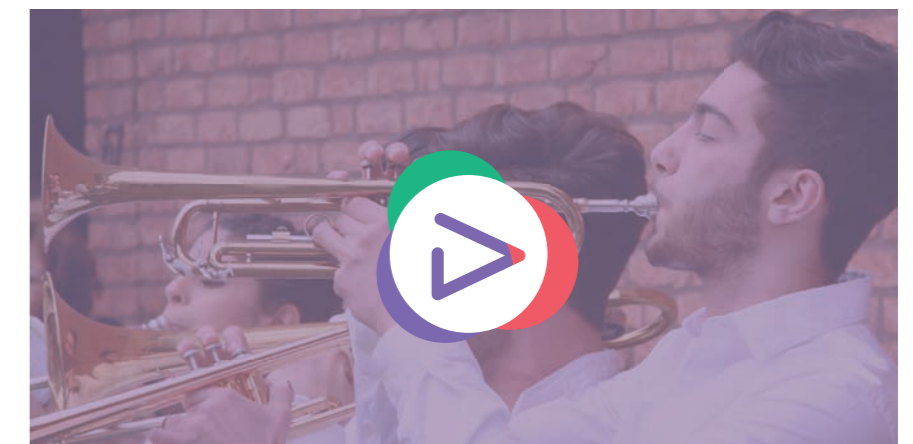
Een van de vluchtelingen vertelt: "Ik ben een katholieke jongen, maar ik

laat niet aan iedereen zien dat ik een christen ben. Ik heb een ketting met een kruisje, maar draag dat altijd onder mijn kleding uit respect voor anderen. Ik heb een vriend die moslim is en we lachen altijd samen."

Een andere jongen is moslim. Hij vertelt hoe het voor hem was om als vluchteling in Nederland aan te komen: "Er zijn veel procedures voor nieuwe mensen, voor vluchtelingen. Ik heb in AZC's in Alphen aan den Rijn gewoond, in Hogeveen, Veenhuizen en Gilze-Rijen. Dus in verschillende steden. In sommige steden waren de mensen positief en hadden het beste met ons voor. En in andere steden was dat anders. Maar in het algemeen was het positief."

Niet alleen Orkest Orventus speelt deze middag. Er is ook een optreden van dansgroep Watan Dabke. 'Dabke' is een traditionele dans in Palestina, Libanon en Syrië. Een van de leden, een vrouw, vertelt: "Een doel van deze groep is om mensen de politieke verschillen en problemen te laten vergeten tussen Palestina, Libanon en Syrië. Daar is een geschiedenis van oorlogen en conflicten. We laten mensen zien dat we samen kunnen dansen en deze conflicten kunnen vergeten. We zijn ook van verschillende religies: moslims en christen. Hand in hand dansen we dezelfde dans op dezelfde muziek. Dabke creëert een vrolijke sfeer, waardoor je al deze verschillen vergeet."

Bekijk de video op katholieklevens.nl/de-documentaire

(Foto: R. Mangold)

INTERVIEW

WERKEN AAN EEN NIEUWE START

De jonge Irakese juriste Meryam Azmi geeft op de zaterdag voor Palmzondag (24 maart 2018) een gedegen presentatie over het arbeidsrecht. Meryam is een chaldeeuwse christin uit het netwerk van Fatin Matthey-Eshaw. Ze heeft rechten gestudeerd aan de universiteit van Leiden waar ze zich gespecialiseerd heeft in het civiel recht, met name het arbeidsrecht. Buiten haar werk bij een adviesbureau is ze kerkelijk actief in het bisdom Haarlem-Amsterdam. "Ik hou mijn presentatie in het Arabisch, maar zo dat de aanwezigen de Nederlandse begrippen leren kennen. Het is erg belangrijk dat men weet hoe het in Nederland in elkaar zit. Het is toch een andere cultuur."

Meryam spreekt over de rechten en plichten van werkgevers en werknemers. Helder legt ze uit wat te doen bij zwangerschap of ziekte. Ze gaat in op het ontslagrecht, het verschil tussen wit en zwart werken en het eventuele recht op een vast

contract. De aanwezigen luisteren geïnteresseerd en stellen vragen. Voor Fatin Matthey past deze activiteit helemaal in haar project 'Vluchtelingen voor vluchtelingen' waarvan zij de gepassioneerde coördinator is. Het project heeft ook alles te maken met het leven van Fatin zelf.

Fatin werd in 1964 geboren in Bagdad in een chaldeeuwse familie. De Chaldeeuwse Kerk is een oosterse Kerk die sinds 1553 verbonden is met De Rooms-katholieke Kerk en het primaatschap van de paus erkent. Fatin volgde daar de middelbare school en behaalde vervolgens op de universiteit haar bachelor bedrijfseconomie en bestuurskunde. "In Nederland heb ik een tweede graad in de bedrijfseconomie gehaald. Zo kan ik dus lesgeven," vertelt Fatin trots. Omdat Fatin tot de betere studenten behoorde, bleef ze in Bagdad op de universiteit werken, als docente en secretaresse van de decaan van de economische faculteit.

Fatin voelde zich altijd erg betrokken bij de Kerk. Tijdens haar studie volgde ze een tweejarige theologische cursus die door de parochies van Bagdad georganiseerd was. "Het was een bijzonder mooie ervaring om dat met een grote groep jongeren te volgen. Het heeft mijn geloof ontzettend verdiept."

"Ik bied een luisterend oor aan vluchtelingen."

Fatin trouwde met Yousyef. Hij werkte in Mosoel en daar ging Fatin aan de slag op de universiteit. Daar kregen ze hun dochter Ann die inmiddels getrouwd is en nu als marktanalyst werkt in Schotland. Fatin en Yousyef waren, ondanks de moeilijkheden in Irak, gelukkig. In 1998 moest het gezin vluchten en kwam het in Nederland terecht. "De eerste jaren waren niet eenvoudig, maar gelukkig werden we relatief snel als vluchteling erkend," vertelt Fatin. "Wij zijn dankbaar, allereerst tegenover God maar ook

tegenover de Nederlandse samenleving," aldus Fatin. Het gezin Eshaw woonde in verschillende asielzoekerscentra voordat het in Kerkrade terecht kwam. "We hadden steeds contact met de lokale Kerk. Ons geloof betekent veel voor ons. Ook in het AZC zocht ik naar wegen om andere asielzoekers te helpen. Zo tolkte ik vanuit het Arabisch naar het Engels en organiseerde ik samen met anderen activiteiten in het centrum."

In Kerkrade leerde ze bisschop Liesen kennen die toen docent op het grootseminarie Rolduc was. "We gingen naar de heilige Mis op Rolduc en hoorden daar zijn preken. We konden deze woordelijk volgen. Ze zijn ook zo rijk aan inhoud. Hij heeft me benaderd voor het project 'Vluchtelingen voor Vluchtelingen'. Ik ben erg gelukkig dat ik hiervoor gevraagd ben," beklemtoont Fatin. Het project van Fatin is veelomvattend. "Ik bied een luisterend oor aan vluchtelingen en

probeert te achterhalen wat hun wensen en ambities zijn. Ik help hen dan met mijn ervaring." Deze werkwijze heeft tot concrete resultaten geleid, zoals het orkest Suryana. "Het gaat om jonge Syrische christenen die in Syrië ook muziek maakten. We hebben hen samen gebracht en kapelaan Van Velthoven heeft hen geholpen met de zaal en de instrumenten. Muziek verbreedert, omdat het een universele taal is.

"Fatin organiseert gezinsweekenden rond bepaalde thema's. "Het motto van het eerste weekend luidde: 'De familie is een kleine Kerk'. Voor de ouders betekenen deze weekends een periode van geloofsverdieping. De kinderen krijgen catechese. Onze mensen hebben veel behoefte aan bezinning en willen dat hun kinderen goed gevormd worden en hun geloof leren kennen. Daarnaast is er maandelijks een Arabische viering. Deze vindt plaats in de Michaelkerk in Breda-Oost. De priester volgt de

Latijnse ritus maar de teksten en lezingen zijn Arabisch."

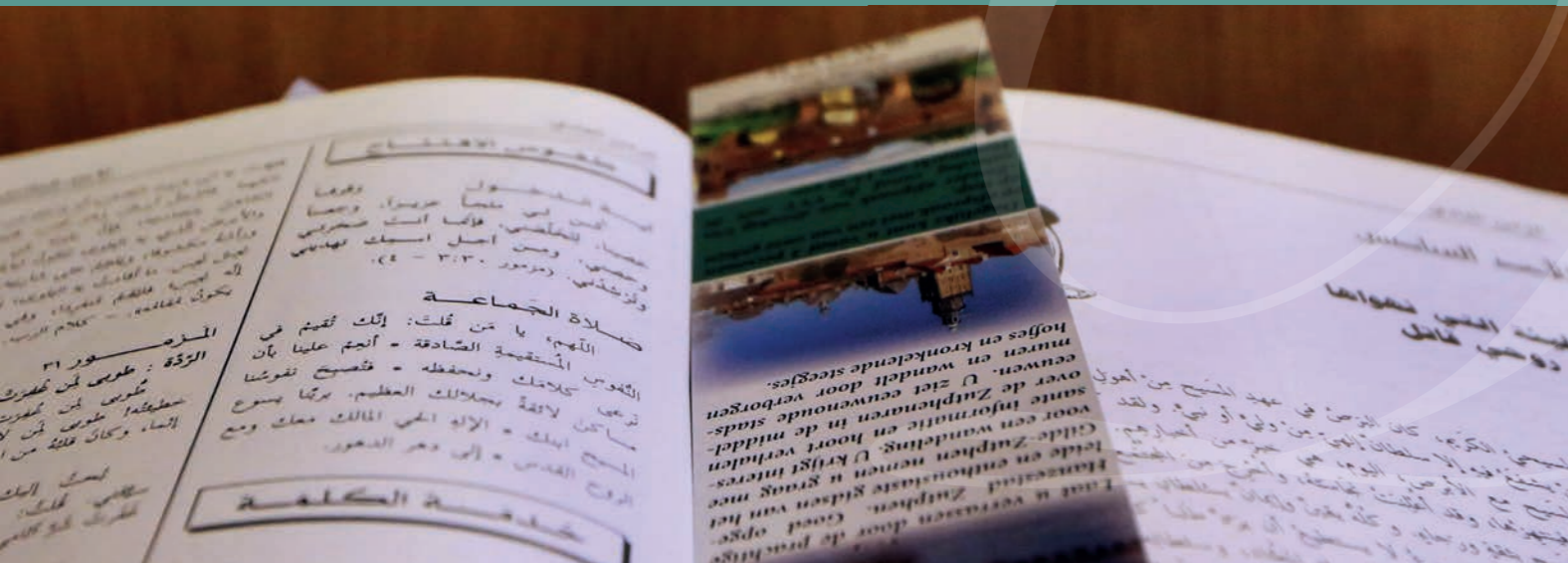
Fatin Matthey bemiddelt ook bij het taalonderwijs. "Het is belangrijk dat mensen Nederlands spreken. Tijdens mijn eigen activiteiten spreek ik Arabisch, maar met de kinderen Nederlands. Dit omdat sommigen nog maar kort in Nederland zijn. Soms help ik mensen aan fietsen. Bij dit alles zoek ik aansluiting bij bestaande initiatieven."

Een voorbeeld was de samenwerking met orkest Orventus (zie p. 16-17). En er zijn nog volop ideeën voor de toekomst. "Denk aan catechese voor kinderen en jongeren, nieuwe gezinskampen, de start van een vrouwengroep en voortzetting van de maandelijkse mis in de Arabische taal."

Hans de Jong

DE KRACHT VAN VRIENDSCHAP

(Foto's: R. Mangold)

Parochies hebben te maken met vluchtelingen in hun midden. Zo ook de Sint Norbertusparochie in Roosendaal. Binnen deze parochie zet de Gemeenschap van Sant'Egidio Roosendaal zich in om mensen te verwelkomen. Cas van Beek was pastoraal werker en is lid van Sant'Egidio Roosendaal. "We zijn vorig jaar begonnen met het leggen van contact. We startten met een paar adressen van vluchtelingen. De pastoor had bijvoorbeeld contacten, enkele parochianen en Mieke Stroop van Sant'Egidio die veel gezinnen helpt kwam via via mensen op het spoor."

"Het afgelopen jaar hebben we eerst individuele contacten met enkele gezinnen opgepakt. Van daaruit hebben we mensen uitgenodigd voor de eucharistievieringen in onze parochie. De mensen sluiten graag aan. Ze willen Nederlandse katholieken leren kennen en ingroeien in de Nederlandse situatie. Na de vieringen

is er ontmoeting, omdat het natuurlijk heerlijk is om even een uurtje Arabisch met elkaar te praten."

Ruimte geven

Van de kerken die de parochie heeft, krijgt de Josephkerk het makkelijkst aanloop. Dat is deels door het tijdstip van de eucharistieviering. Mensen komen soms van ver en combineren de kerkgang in Roosendaal met bezoek aan familie. De parochiekerncommissie van de Josephkerk zoekt naar goede wegen om de mensen te verwelkomen. Bijvoorbeeld door eens in de zoveel tijd de parochiezaal beschikbaar te stellen. De autochtone parochianen maken op dat moment ruimte voor de groep oosterse christenen. Mensen maken ook ruimte in hun hart voor de nieuwkomers. Cas van Beek: "Een aantal parochianen doet mee met de koffie en de lekkere hapjes die worden meegenomen en probeert op die manier contact te maken. Integratie en onderling contact komen op gang."

Inmiddels is er elke maand een vast moment van ontmoeting na de eucharistieviering, op de tweede zondag van de maand. Dan is er in de Josephkerk ook een kindernevendienst. Zoals bijvoorbeeld op 13 mei. Op deze zondagochtend heet pastor Piet Swinne de gezinnen hartelijk welkom. Na de viering vertrekt de groep naar buurthuis Keijenburg dat achter de kerk ligt. Daar staan de koffie en de koekjes klaar. Clodia Isshak schenkt koffie in. Zij heeft de koekjes gebakken. De kinderen kunnen niet naar buiten en zorgen voor de nodige levendigheid in de zaal. Pater Van Broekhoven, voormalig missionaris in Oost-Afrika, raakt in een geanimeerd gesprek met verschillende Syrische vluchtelingen. Hij adviseert hen Zenit te lezen. Dit digitaal dagblad verschijnt in verschillende talen en kent ook een Arabische editie. "Ik lees het elke dag," zegt de vitale priester. "Naast informatie over de paus, geeft het ook veel nieuws over Syrië en Irak."

Vluchtelingen vertellen hem op hun beurt over de verwoestingen in Homs.

Verwelkomen en integreren

Een van de uitdagingen voor oosterse christenen in Nederland is de secularisatie en ontkerkelijking. De aanwezigen zijn zich daar sterk van bewust. Ze hopen dat er ook in Roosendaal een Arabische viering komt en dat er catechese kan zijn voor de kinderen. Cas van Beek: "Mensen vertellen me dat het in Syrië vanzelfsprekend is voor de kinderen om mee te gaan naar de kerk. Maar hier zien ze op school dat leeftijdsgenootjes niet gaan. Ouders zoeken naar manieren hoe ze de kinderen in Nederland bij de kerk kunnen houden en bekend kunnen maken met Christus en het geloof." Concreet hebben de ouders de vraag gesteld aan Sant'Egidio om de kinderen eens in de twee weken bij elkaar te brengen om over Jezus te vertellen, iets te zingen of samen te doen. "Paus Franciscus benadrukt dat we

mensen moeten verwelkomen en integreren," vertelt Cas. "Dat begint met zorgen dat mensen zich thuis voelen. Geef mensen het gevoel dat ze welkom zijn, dat je met ze op wil trekken als vriend. En vandaaruit zie je dan wel wat er nodig is." De kracht van Sant'Egidio is de spiritualiteit van de vriendschap: "Begin maar gewoon met contact maken. Niet om te helpen, maar als vrienden en vriendinnen onder elkaar. Met belangstelling voor wat de ander meemaakt en overkomt. Dat verrijkt je leven en je zult zien dat er vanuit vriendschap heel andere dingen gebeuren en ontstaan dan wanneer je vertrekt vanuit het idee dat je wil helpen. Je komt tot kleine gemeenschappen."

Minder plannen

Dat is in zekere zin spannend, omdat je dan je planning en organisatie een beetje uit handen moet geven. Cas: "We moeten blijven inoefenen dat we onze 'mantel' van rationaliteit en planning afleggen om vanuit onze

eigen kwetsbaarheid vriendschappen te sluiten. Je denkt dat kwetsbaarheid zwakte is, maar het blijkt een sterkte te zijn. Je moet natuurlijk wel een idee hebben van wat je wil. Maar probeer minder te plannen en meer met elkaar op te trekken. De mensen zijn er, ze melden zich wel, leg contact, ga het gesprek aan en beweeg mee met wat er gebeurt. Dingen die goed zijn, daar zul je van merken dat ze gedragen worden. Dat merken we aan hoe makkelijk we medewerking krijgen precies op het juiste moment. Bijvoorbeeld als we financiële hulp nodig hebben voor een ruimte die we willen huren. Dan loop je plots tegen iemand aan die een stichting kent waar je aan kunt kloppen. Voor mijn gevoel is de Heilige Geest werkzaam."

Hans de Jong

JEZUS IS VERREZEN!

(Foto: R. Mangold)

"Is hier de Syrische viering voor Pasen?" vraagt de man die bij de parkeerplaats voor de Michaelkerk in Breda op het raampje van mijn auto klopt. Hier wordt Pasen gevierd in de Arabische taal voor christenen uit het Midden-Oosten. De eucharistieviering wordt gecelebreerd door priester George Alkaed, van de katholieke Grieks-Melkitische kerk. De viering is in het Arabisch, volgens de Latijnse ritus.

Pasen

De gelovigen die hier vandaag zijn, zijn lid van verschillende met Rome geünieerde kerken. Ook enkele orthodoxe christenen zijn naar de kerk gekomen. Voor hen is het pas een week later Pasen.

Doordat de kerken een andere kalender hanteren, valt het Pasen voor de Orthodoxe Kerken en de Katholieke Kerk slechts af en

toe samen.

De vorige keer was dat in 2017. Maar de volgende keer pas weer in 2025.

Het licht van Christus

Aan het begin van de viering krijgt iedereen voor in de kerk een kaars om aan te steken aan de kaars die de priester vasthoudt. Hij geeft het licht door van zijn kaars, die is versierd met groene takjes en een bloem.

"Het is vandaag de 'zaterdag van het licht', vertelt de man die op mijn raampje klopte me. Hij heet George Habra en hij komt oorspronkelijk uit Israël, uit Jeruzalem. Hij woont al lang in Nederland en dit is zijn eerste Arabische mis in 36 jaar. "We vieren vandaag dat het licht in Jeruzalem vanuit de Heilige Grafkerk wordt verspreid." Mijn associatie van Pasen, paus en Rome verdwijnt even naar de achtergrond. Ineens is Jeruzalem een stuk dichterbij.

Heilige ruimte

Met onze brandende kaarsen gaan we de kerkruimte uit en verzamelen we ons bij de ingang. De priester, twee diakens en de misdienaars stellen zich op bij een tafel met een kruis. Er wordt gebeden en gezongen en we slaan enkele malen een kruis. Er lopen een paar kinderen rond. De hele kleintjes zijn samen in de ontmoetingsruimte bij de kerk. Achter de glazen deuren zijn ze aan het knutselen, drie ervan in het geel verkleed als kuikentje.

De brandende kaarsen doen de temperatuur oplopen. Dan trekken de priester, de diakens en misdienaars naar de kerkdeuren. De priester klopt er driemaal op. Hij spreekt gebeden uit. Hij klopt er nogmaals en nogmaals op. Het ritueel verwijst naar Jezus, die heeft gezegd: "Ik ben de deur" en "klopt en er zal worden opgedaan"

(Johannes 10, 9; Matteüs 7, 7). Als de deur opengaat, betreden we de heilige ruimte van de kerk.

Het tweetalige Arabisch-Nederlandse liturgieboekje leest van achteren naar voren. Omdat de lezingen als zodanig er niet in zijn opgenomen, is het niet mogelijk die te volgen. Wel is de indeling van de mis herkenbaar. Na afloop praat ik verder met George Habra. Hij vindt het leuk om voor het eerst in zo lange tijd weer een viering in het Arabisch mee te maken, vertelt hij. Maar hij zal er niet voor wegblijven uit zijn eigen kerk in Prinsenbeek. Hij is er geworteld en onder meer voorzitter van het caritasbestuur. "Het is mijn kerk. Met mijn vaste kerkbank, en ja, ook mijn vaste plek."

In de loop van de jaren heeft hij verschillende mensen taalles gegeven. "Ik ken het Arabisch als

moedertaal, spreek het Nederlands." Ik vraag wat er vanuit het Arabisch ingewikkeld is aan het Nederlands. "De Nederlandse klanken zijn lastig," legt hij uit. Maar er is nog een probleem, dat niet met de taal als zodanig te maken heeft. Het speelt niet onder de mensen die vandaag bij elkaar zijn om samen Pasen te vieren, maar het komt veel voor. "Veel mensen hebben nooit op school gezeten en zijn analfabeet. Dan is het lastig om een taal te leren. Bovendien hebben mensen veel meegemaakt en problemen leiden af van het leren van een taal."

Het licht van het lege graf

Hij heeft ook taalles gegeven aan Syrische mensen. Kinderen daarvan spelen nu bij het orkest Suryana. Hij vertelt me nog iets meer over de 'zaterdag van het licht'. 's Morgens gaat de Grieks-orthodoxe patriarch van Jeruzalem de Heilige Grafkerk in.

In het tempeltje op het Lege Graf van Christus ontvangt hij het heilig vuur. En met het licht van het lege graf van Christus komt hij naar buiten. George Habra: "Vanaf die plek wordt het licht verspreid naar alle kerken in Israël. Het komt tot bij de mensen thuis."

"Vroeger werd het vanuit Israël ook zo naar Syrië en Jordanië gebracht. Maar dat is door de oorlog niet meer mogelijk." En hij benadrukt hoe Pasen begint op zaterdag met het licht van het lege graf.

Mensen drukken elkaar de hand met een Arabisch: "Christus is verrezen." En ik antwoord: "Zalig Pasen." Een van de mannen geeft me een hand en zegt in het Nederlands: "Gefeliciteerd." George Habra lacht gemoedelijk: "Bijna goed!"

Daphne van Rosendaal

Bestelbon Prayerbox

Voorletters en naam: .....

..... m/v

Adres: .....

Postcode: .....

Woonplaats: .....

Telefoon: .....

E-mail: .....

Geboortedatum: .....

**Stuur de ingevulde bon in een gefrankeerde envelop naar:
Kerk in Nood, Postbus 1645, 5200 BR 's-Hertogenbosch**

20091breda

Bestel gratis een Prayerbox

Aangeboden door

Kerk in Nood

ACN NEDERLAND

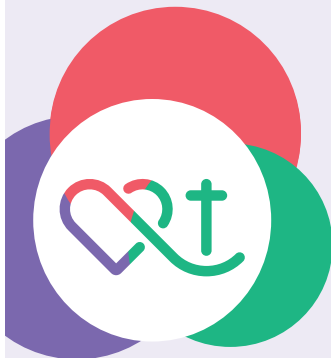
Dit kleine doosje past in elke broek- of jaszak. Zo heeft u altijd een kruisje, een tientje van de rozenkrans, wijwater en een brief met de bekendste gebeden bij de hand.

mas
ARCHITECTUUR

MAS architectuur bv
Rotterdam

Goudsesingel 10, 3011 KA
010 413 68 56
rotterdam@mas.nl
www.masarchitectuur.nl

passie voor
architectuur
sinds 1865

geloof, hoop en liefde

Bekijk de video's op www.katholiekleven.nl en volg ons via Facebook en YouTube.

 **katholiek
leven.nl**

Inspiratie voor je dagelijkse leven:
katholiekleven.nl is het videokanaal van de Nederlandse
bisschoppen met films, foto's, inspirerende teksten.

Bisdom Breda